

Alvik 19 juni

Till
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

e-post:
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Yttrande över ”Remiss av redovisningen av uppdrag om att lämna förslag om organisationsförändring gällande Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor och Myndigheten för stöd till trossamfund”

Diarienummer: S2023/03010

Sveriges kristna råd är en kristen paraplyorganisation med 27 medlemskyrkor och 3 observatörer. I dessa ryms bredden av olika kristna traditioner i vårt land. Med grund i kristen tro är kyrkorna i Sverige, liksom runt om i världen, engagerade i frågor som rör människors liv, värdighet och rättigheter

Sammanfattning

Sveriges kristna råd har inga bestämda uppfattningar om hur regeringen organiserar sin förvaltning.¹ Däremot vill Sveriges kristna råd värna om följande principer och förmågor:

- Trossamfunden är en aktör av särskild karaktär. Därför anser vi att det behövs en religiös läskunnighet, inklusive kunskap om religionsfrihetens långtgående skydd av samfundens autonomi, olika samfunds inre liv och struktur för att kunna fullfölja ett eventuellt främjandeuppdrag och rättssäkert tillämpa villkoren för statsbidrag.
- Oavsett hur regeringen väljer att organisera sin förvaltning behövs sådan kompetens och förmåga både inom styrningen och på tjänstemannanivå.
- Regeringen bör säkerställa att trossamfunden i samband med omorganisationen inte osynliggörs rent begreppsmässigt inom myndighetsverige.

¹ Våra olika medlemskyrkor, av vilka ett antal också varit ordinarie remissinstanser för den aktuella redovisningen, kan dock i sina respektive svar inkomma med eventuella synpunkter på de konkreta organisationsförslagen.

Sveriges kristna råd vill vidare lämna följande synpunkter på skrivelsen om omorganisering:

- Sveriges kristna råd ser i skrivelsen en otydlighet gällande myndigheternas roller, mandat och praxis i förhållande till trossamfunden, en otydlighet vi menar bör adresseras i samband med omorganiseringen, inte minst inför kommande myndighetsinstruktioner.
- Flera av Sveriges kristna råds bidragsberättigade medlemskyrkor vill betona betydelsen av stödet Myndigheten för stöd till trossamfunden (SST) ger, inte minst genom de olika plattformarna knutna till myndigheten. Samtidigt ser vi och våra medlemskyrkor att det kan finnas fördelar med att trossamfundens egna samarbetsorgan, såsom Sveriges kristna råd eller Sveriges interreligiösa råd, i större utsträckning ansvarar för vissa dialogplattformar och -processer som idag inhyses under SST. En sådan lösning förutsätter dock statliga bidrag till trossamfundens egna samarbetsorgan för att kunna anställa mer personal.
- Sveriges kristna råd saknar i Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF):s analys en medvetenhet om myndighetens behov av ökad kompetens gällande trossamfunden och religionsfriheten inför ett eventuellt övertagande av bidragshanteringen till trossamfunden. MUCFs egna beskrivningar uttrycker potentiella målkonflikter mellan grundlagsskyddad religionsfrihet och myndighetens övriga uppdrag. Dessa målkonflikter bör beaktas vid ett beslut av omorganiseringen. Vidare bör en plan fastställas för att säkra rätt kompetens hos myndigheten.

Förtydligande kommentarer

Trossamfunden – en aktör av särskilt karaktär

Fenomenet ”samhälle” kan definieras och struktureras på olika sätt. I Sverige brukar en ofta skilja mellan tre sektorer: det offentliga, näringslivet och civilsamhället. I en sådan tredelning har trossamfunden en naturlig plats i tredje sektorn, även om en sådan indelning inte är den enda möjliga och rimliga.²

Trossamfunden är i särklass den största delen av civilsamhället, med kristna samfund som majoritet. Kyrkorna samlar väl över 6 miljoner medlemmar, vilket exempelvis är dubbelt så många som idrottsrörelsen.

Kyrkornas bidrag är mångahanda. Genom församlingar över hela Sverige och i samverkan med samarbetskyrkor i andra länder är trossamfunden aktiva inom vitt skilda områden, såsom socialt och psykosocialt stöd, existentiell hälsa, kulturverksamhet och humanitärt bistånd.

Kyrkorna utför insatser bland äldre, ensamstående och flyktingar. Vi bidrar till kulturlivet genom tusentals körer och otaliga konserter. Vi ger unga ett sammanhang att växa i med alltifrån bebisrytmik och scouter via sorgegrupper för barn till konfirmandundervisning. Vi samverkar med det offentliga

² Exempelvis Tysklands federala centrum för politisk bildning räknar med fem olika områden som de menar behöver samspela någorlunda autonoma: rättsväsendet och politik, marknad och produktion, religion och religiösa institutioner, kultur och bildning, arbete och fritid. (Bundeszentrale für politische Bildung, BPB, „Handwörterbuch des politischen Systems“, uppslagsord: *Gesellschaft/Sozialstruktur*, online via bpb.de, maj 2024)

för att ge stöd vid mindre och större kriser. Vi arbetar med suicidprevention. Vi bedriver själavård på sjukhus och i fängelser. Vi är del av ett omfattande hjälp- och biståndsarbete över hela världen. Vi bidrar till det demokratiska samtalet på lokal, regional och nationell nivå. Vi firar gudstjänster, döper, viger och begraver och stöttar människor i olika skeden av livet. Vi bidrar till existentiell hälsa och mellanmänsklig tillit, samt att motverka ofrivillig ensamhet.

Delar av dessa insatser och samhällliga bidrag är gemensamma med andra organisationer inom civilsamhället. Trossamfunden har dock en särart eller särskild karaktär, både i sin teologiska självförståelse och i sin avgörande historiska och aktuella plats inom samhället och kulturen. Detta gäller både i Sverige och internationellt.

Även juridiskt bekräftas trossamfundens särart. "Trossamfund" är en särskild organisationsform och omfattas av ett eget lagområde. Exempelvis måste föreskrifter rörande trossamfund meddelas genom lag (8 kap. 2 § regeringsformen), vilket tydliggör att statens relation till trossamfunden behöver hanteras i särskild ordning till skillnad från övriga civilsamhället. Delar av vår verksamhet skyddas alltså av nationell lagstiftning och även av internationella konventioner om religions- och övertygelsefrihet.

Det finns en spänning, både i samfundens självbild och i det offentliga beskrivning av trossamfunden, mellan att vara "en självklar del av civilsamhället" och att vara en part i sin gen rätt med särskild karaktär. Vi saknar en medvetenhet om denna komplexitet i MUCFs beskrivning och analys (e.g. s.12)

Trossamfunden och den offentliga sektorn

Oavsett ställning inom civilsamhället är trossamfunden en viktig samverkanspart till det offentliga. I många områden, inte minst socialt arbete och kristöd, finns goda exempel på gemensamma insatser. Samverkan sker också ekonomiskt, genom att offentliga medel går till civilsamhället och trossamfunden för att stödja verksamheterna, liksom civilsamhället och trossamfunden bidrar med sina resurser till samhällsbygget.

De två aspekterna av relationen – samverkan och dialog, respektive ekonomiskt stöd – präglar också de olika analyserna som MUCF och SST gör gällande en möjlig omstrukturering. I redovisningen framträder skillnaderna i myndigheternas uppdrag och uppdragstolkning. Emedan MUCF betonar sin kompetens inom bidragshantering och kontrollverksamhet utvecklar SST mest sina bidrag gällande dialog med trossamfunden i olika samarbetsorgan.

MUCF och SST ser också olika risker. MUCF befärar att ungdomsfrågor nedprioriteras vid en omstrukturering, medan SST påpekar risken av att frågor som rör trossamfunden nedprioriteras.

Samma farhåga gällande nedprioritering av samfundsfrågorna har uttryckts av vissa av våra medlemskyrkor. Sveriges kristna råd och våra medlemskyrkor är förstas angelägna om att trossamfundens roll och plats i samhället synliggörs.³ Vi anser samtidigt att detta principiellt kan och behöver göras oavsett myndighetsstruktur.

³ Vid samråd och nationella dialog hör vi som trossamfund ofta beskrivningar av civilsamhällets arbeten som tydligt utelämnar samfunden, även i områden som är centrala i vår verksamhet. Vår bild är att trossamfundens bidrag till samhället inte nämns i flera relevanta sammanhang. Denna upplevelse får visst stöd av FN:s särskilda rapportör för FoRB (religions- och övertygelsefrihet), som i sin senaste [landrapport](#) (mars 2024) anmärker – om

Det går att argumentera för att arbetet med vissa för kyrkorna centrala sakfrågor mellan trossamfunden och övriga civilsamhälle kan komma att förbättras genom en fördjupad kontakt med MUCF. Samtidigt finns förstås risken att trossamfundsfrågor hamnar mer i skymundan ifall myndigheterna sammanförs och uppdraget att främja dialog mellan staten och trossamfunden skulle försvinna ur myndighetsinstruktionen, något också SST påpekar.⁴

Det kan finnas ett visst symbolvärde i hur regeringen strukturerar sin förvaltning. Ett eventuellt införlivande av SSTs nuvarande uppgifter under MUCFs nuvarande organisationsbeteckning kan medföra att trossamfunden rent begreppsmässigt osynliggörs i myndighetssverige. Regeringen bör vidta åtgärder för att minska den risken.

Bidragshantering, dialog och religiös läskunnighet

I SSTs och MUCFs analys framkommer olika tolkningar av förhållandet mellan främjande arbete och bidragshandläggning. Sveriges kristna råd instämmer i vikten av transparens och uppföljning vid hantering av offentliga bidrag som betonas av MUCF. Sveriges kristna råd vill samtidigt, likt SST, betona vikten av religiös läskunnighet, av fördjupad kunskap om religionsfriheten samt kompetens om olika samfunds struktur och inre liv vid bidragshanteringen.

Villkoren för statsbidrag, de så kallade demokrativillkoren, har flera *bedömnings*kriterier som kräver kunskap om respektive samfund för att kunna tillämpas rättssäkert. Skulle regeringen vilja ändra nuvarande hantering av statsbidragen till trossamfunden bör regeringen säkerställa att sådan kompetens finns på plats innan bidragshanteringen överförs, för att trygga rättssäkerhet och kvalitet.⁵ Denna kompetens, nödvändig för såväl bidragshantering som främjande och dialog, behövs både inom styrningen och på tjänstemannanivå i myndigheten.⁶

Religionsfrihetens vidd och begränsning

Religionsfriheten har ett starkt skydd i regeringsformen och internationella konventioner. *Europakonventionen*, punkt 9.1 och relevant rättspraxis från Europadomstolen fastslår exempelvis ett sådant starkt skydd för samfundens autonomi och inre liv.

MUCF resonerar i sin analys (s.14) om religionsfrihetens vidd och begränsning: "Religionsfriheten och yttrandefriheten är starka rättigheter men de har också en gräns för vad som ryms inom begreppen och här är det viktigt att myndigheten utreder odemokratiska handlingar [...] såsom intressejäv, oetiska metoder för medlemsrekrytering, interna konflikter med odemokratiska metoder och så

än i annan kontext – på den svenska offentlighetens snäva förståelse av religion som privatsak. Se A/HRC/55/47/Add.2, exempelvis punkt 31.

⁴ SSTs resonemang gällande trossamfundens inneboende relationer, inklusive SSTs tankar om enskilda trossamfunds ställning, menar vi bör frikopplas från och inte åberopas i diskussionen om omorganiseringen då den vida överstiger direktivens omfång för myndighetsuppdraget.

⁵ MUCFs bedömning är att kunna implementera bidragshandläggningen till trossamfunden i sitt befintliga arbete, "på ett liknande sätt" som tidigare (s.15) om än "med viss anpassning" (s.13). Vi ser det som nödvändigt att en gedigen kompetens om trossamfunden och religionsfriheten behöver byggas upp innan överförandet. Detta kan te sig självklart och lär vara också i MUCFs intresse, men vi saknar i MUCFs analys en medvetenhet om behovet av ökad kompetens gällande trossamfunden och religionsfriheten i samband med bidragshanteringen.

⁶ Olika verksamhets- och organisationsformer för ansvarig myndighet, såsom en styrelsemyndighet med representanter även från trossamfunden, kan övervägas som ett led i detta arbete.

vidare". Vi är självklart medvetna om att både religionsfriheten och yttrandefriheten har legitima begränsningsgrunder och förhåller sig till en mängd andra lagområden och rättigheter, liksom vi är medvetna om komplexiteten av begreppen i sig. Sveriges kristna värnar likt MUCF om demokratisk praxis. Det är dock av yttersta vikt att beslutsfattande myndigheter i sina bedömningar inte blandar ihop vad som generellt sett är straffbara eller civilrättsliga lagbrott eller nya nödvändiga, proportionerliga och effektiva begränsningar av exempelvis religionsfriheten, med mer generella etiska bedömningar av exempelvis god föreningsmed på det sätt som nu görs i myndighetens resonemang.

MUCF pekar på potentiella utmaningar med att "hantera frågan om religionsfrihet i förhållande till diskrimineringsgrunderna, exempelvis hbtqi" och jämställdhet, men skriver (s.14) att de haft liknande ärenden "där dessa frågor har hanterats med ett lyckat resultat." Det är dels viktigt att påpeka att även SST i enlighet med myndighetsinstruktionens §2 inkluderar ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv i sin verksamhet inklusive i dialogen med trossamfunden, dels att frågor om jämställdhet och människans sexualitet i stor utsträckning är föremål för samtal och diskussioner inom och mellan trossamfunden själva.⁷

MUCF skriver vidare (s.14) att det är myndighetens "bestämda åsikt att [eventuella konflikter mellan religionsfriheten och diskrimineringsgrunderna] bör hanteras och bedömas inom ramen för en gemensam process för bidragshantering inom myndigheten för att alltid ha ett och samma utgångsläge i frågan." Med tanke på trossamfundens konventionsskyddade inre autonomi är det dock inte möjligt att bedöma trossamfunden utifrån samma utgångsläge som övriga civilsamhälle. Trossamfundens särskilda karaktär behöver beaktas, även när det handlar om situationer där olika rättigheter vägs mot varandra.

Vi skulle generellt önska att huvudintentionen hos den för trossamfunden främjande myndighet är att visa på vidden av religionsfriheten, istället för som i MUCF:s analys försöka beskriva eventuella begränsningar med hänvisning till svepande företeelser som blandar samman juridiska problem och begränsningsgrunder med etiska bedömningar.

Behov av förtydligade roller

Förordningen (2017:104) med instruktion till SST nämner främjandet av dialog mellan staten och trossamfunden som det första bland myndighetens uppdrag. Dialog mellan trossamfunden och olika aktörer inom det offentliga sker på olika nivåer och i många olika forum, både lokalt, regionalt och nationellt.

SST har de senaste åren varit både en part i dialogen, förmedlat statsbidrag och byggt upp plattformar för dialog och samverkan. Dessa plattformar är uppskattade av många samfund, och anses i stort sett välfungerande. Samtidigt har dessa plattformar medfört en viss otydlighet i rollfördelningen, en otydlighet som också anas i myndighetens beskrivning av sin verksamhet.

Sveriges kristna råd ser SST som regeringens företrädare i dialogen med trossamfunden. Myndigheten förmedlar statliga bidrag och stöttar de bidragsberättigade trossamfundens arbete. Ett förtydligande av de berörda myndigheternas mandat och roll i relation till trossamfunden vore en önskvärd del i

⁷ Se exempelvis det aktuella samtalsmaterialet från Kyrkornas världsråd som berör frågor om människans sexualitet, nyss utgiven i svensk översättning av Sveriges kristna råd <https://www.skr.org/samtal-pa-pilgrimsfarden-fragor-som-beror-manniskans-sexualitet/>

den pågående organisationsförändringen, också för att undvika missförstånd under framtagandet av eventuella kommande myndighetsinstruktioner.

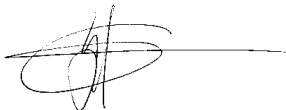
Det är viktigt att påpeka att exempelvis ansvaret för andlig vård inom vården ligger främst hos Sjukhuskyrkan som sedan årsskiftet är formellt knuten till Sveriges kristna råd, respektive Islamiska samarbetsrådet och Sveriges buddhistiska gemenskap. SST bistår med bidragsförmedling samt expertis inom ramarna för religionsfrihet, och bistår gentemot sjukhus och regioner i frågor som rör den andliga vården i sjukvården.

I lika mån behöver det förtydligas att SST har kunskap om olika samfunds begravningsriter, men att det är huvudmännen för begravningsväsendet som bär ansvaret för och på expertkunskapen om begravningsverksamheten, med länsstyrelserna som tillsynsmyndighet.

SST stödjer idag krisberedskapsarbetet bland de statsstödsberättigade trossamfunden, men förutsättningarna för detta arbete skiljer sig åt betydande mellan de olika samfunden. SST:s dialoggrupp i krisberedskapsfrågor syftar således till just dialog snarare än samordning eller koordinering. Vidare förmedlas samfundens kunskaper, arbete och färdigheter gällande exempelvis existentiell hälsa framför allt genom trossamfunden själva och deras samarbetskanaler, än genom SST:s kanaler.

Flera av Sveriges kristna råds bidragsberättigade medlemskyrkor betonar betydelsen av stödet SST ger, inte minst genom de olika plattformarna knutna till myndigheten. Samtidigt ser Sveriges kristna råd och våra medlemskyrkor att det kan finnas fördelar med att trossamfundens egna samarbetsorgan, såsom Sveriges kristna råd eller Sveriges interreligiösa råd, själva i större utsträckning ansvarar för vissa dialogplattformar och -processer som idag inhyses under SST. En sådan lösning förutsätter dock statliga bidrag till trossamfundens egna samarbetsorgan för att kunna anställa mer personal. Även Regeringens råd för kontakt med trossamfunden har nämnts som ett forum som kunde stärkas för dessa dialogprocesser.

För Sveriges kristna råd

Sofia Camnerin, generalsekreterare, telefon: 08-453 68 01

Handläggare: **Benjamin Ulbricht**, telefon: 08-453 68 08

Postadress
Sveriges kristna råd
Box 140 38
167 14 Bromma

Besöksadress
Gustavslundsvägen 18
Alviks Torg, Bromma
Stockholm

Telefon: 08-453 68 00
E-post: info@skr.org
Webb: www.skr.org
Twitter/X: @SvKristnaRad

Bankgiro: 58 34-8756
Org.nr: 817603-0735